

ABONAMENTUL
 Pe un an . . . 24 Cor.
 Pe un jum. . . 12 "
 Pe o lună . . . 2 "
 Ziar de Duminică
 Pe un an . . . 4 Cor.
 Pentru România și
 America . . . 10 Cor.
 Ziar de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe
 un 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
 și **ADMINISTRAȚIA**
 Miksa utca 2—3.
 —
INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Manuscripte nu se ina-
 poiază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

Conflicte naționale în Austria.

Pe ziua de ieri, s'a declarat iar un grav conflict național între cehii și germanii din Austria. Desigur că ziarele ungu-rești vor profita de ocazie, pentru a arăta că sufragul universal nu numai că nu a pus capăt conflictelor naționale în Austria, ci dimpotrivă li-a agravat și li-a dat naș-tere și acolo unde nu ierau. Dacă vor face aceasta, ziarele ungu-rești vor dovedi înc'o-dată că, nici o falsificare nu le este rău ve-nită, când e vorba să apere miserabilul sistem politic din Ungaria.

Căci de fapt iată cum s'au petrecut lu-
 crurile.

Societatea »Komensky« care întreține în Viena o școală cehă, a organizat pentru ieri o serbare într'un foburg al Vienei. Ger-
 manii naționali, cari sunt iritați de progre-
 sele pe cari le fac cehii din Viena și cari
 consideră orice manifestare a vieții sociale
 cehe, ca o provocare, au organizat imediat
 o contra-demonstrație. Ei au închiriat un
 local alături de acela al cehilor cu inten-
 ția vădită de a provoca un scandal.

Bine înțeles, nu e decât de reprobare pur-
 tarea aceasta a germanilor naționali, cu atât
 mai mult, că cehii, precum se spune, s'au
 purtat cât se poate de cuviincios, s'au
 strâns unul câte unul în localul închiriat
 anume pentru aceasta, evitând orice provo-
 care.

Cu toate acestea nu trebuie să uităm
 că serbarea cehilor s'a făcut pe teritor ger-
 man. Pe teritor ceh, ei au deplină libertate

de a manifesta după voie și nici un ger-
 man național nu li-ar putea pune piedeci.
 Dar excursia aceasta pe teritor german, are
 aierul unei acțiuni ofensive de cucerire și
 până la un punct cel puțin este înțeleasă
 iritabilitatea nemților.

La noi însă situația este cu totul alta.
 Libertățile noastre naționale ne sunt răpite
 la noi acasă. Și invaziile pe teritoriul nostru
 să fac pe lângă asistența puterii de stat.
 N'am văzut oare și mai deunăzi scrisoarea
 ministrului Kossuth prin care îi invită pe
 ungurii din Arad să »organizeze« cercurile
 românești. Ce înseamnă aceasta? Nu este
 aceasta o directă provocare și asmuțare a
 organelor statului împotriva noastră? Ce
 are de căutat Kossuth în cercul Radnei,
 Șiriei, Boroșineului și a Iosășelului? Pe
 cari unguri vrea acolo să-i organizeze?

Chestia principală în conflictul de ieri
 este însă, că, aceia cari au vrut să împie-
 dice serbarea cehilor, erau niște simpli par-
 ticulari. Dar cum s'a purtat poliția? Acea-
 sta este ce trebuie relevat în cazul de
 față.

Opt sute de agenți de poliție, din cari
 aproape două sute călări, au ieșit la fața
 locului pentru ca să apere pe cehi. Ei au
 făcut un cordon în jurul localului cehilor
 cari și-au putut astfel continua petrecerea
 în liniște și au putut părăsi localul în
 bunăvoie.

Când germanii naționali au vrut să ia
 cu asalt localul cehilor, ei au fost împie-
 decați de poliție. Aceasta a dat naștere la

un mare conflict. Agenții de poliție au scos
 săbiile, polițiști călării au făcut chiar un
 atac de galop contra publicului german.
 Asta trebuie să fie purtarea unor autorități
 conștiente de datoriile lor. Imaginați-vă
 acum un caz analog la noi!? Aduceți-vă
 aminte de purtarea jandarmilor cari apără și
 susțin »ordinea« pe la alegeri.

Și, pe urmă, opinia publică, presa. În Viena,
 atât ziarele creștin-sociale, cât și cele social-
 democrate, prin urmare reprezentanții a cel
 puțin cinci părți a populației, desaproabă pe
 demonstranți și mai ales pe deputatul pan-
 german Malik, care a organizat demonstrația.

Numai ziarele național germane și cele
 poreclite »liberale« apără pe demonstranți.
 Dar aceste ziare, deși atât de puternice, nu
 reprezintă decât o infirmă minoritate a opi-
 niei publice.

La noi? Când s'a pomenit vre-odată ca
 presa ungu-rească să reprobe vre-o brutali-
 tate vre-o nedreptate săvârșită în contul
 naționalităților?

Iată, câte note de deosebire între o asu-
 prire și alta, că i naționalitățile Austriei tot
 se mai pâng și acuma de o asuprire nem-
 țească — între asuprirea unui popor care încă
 nu se poate numi tolerant; dar cu alte însușiri
 pentru rolul de eghemon, cum d. e. un simț
 pronunțat de respect al legii și între asuprirea
 altui popor, nu numai lipsit de orice ast-
 fel de însușire, ci de-adreptul înzestrat cu
 toate calitățile — dela fire brutal — cari
 îl disqualifică pentru aceasta.

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

De ale febrei tifoide.

Febra tifoidă este la ordinea zilei în România.
 La Iași, unde ea este endemică, a izbucnit acuma
 mai cu furie; de acolo a fost dusă și în alte
 orașe. Lumea se interesează foarte mult de cau-
 zele ei, de mijlocul ei de propagare și mai ales
 de mijloacele de a combate acest flagel. Căci
 astăzi putem numi febra tifoidă un flagel. Mai
 înainte, epidemii grozave de holeră, variolă, d f-
 terie, aruncau mii de oameni în brațele morței;
 astăzi, holera e ținută în frâu la hotarele Euro-
 pei și numai în Rusia mai răzbate de câțva timp.
 Variola a devenit o raritate, grație vaccinării obli-
 gatoare, difteria și-a pierdut mult din gravitate
 grație tratamentului cu ser; febra tifoidă însă,
 deși astăzi mult mai bine cunoscută ca înainte,
 prezintă încă o deosebită gravitate, mai ales pen-
 tru orașele cu o populație săracă și fără edi-
 litate.

De-aceia publicul are dreptate când se intere-
 sează de tot ce privește această boală. Nu am
 intenția de a face aici o descriere a boalei ace-
 steia. Vreau însă să relev un caz petrecut nu de
 mult în America — și prin urmare, cum oricine
 își poate închipui foarte extra-ordinar — și care
 a pus și acolo în discuția publicului febra tifoidă.
 Faptele ce vom relata sunt foarte interesante din
 mai multe puncte de vedere; ele pun în discuție
 unul din fencmenele științifice ale febrei tifoide;
 în același timp însă arată cum știu autoritățile
 americane să păzească publicul de ivirea acesteii

boli și... dau de lucru și oamenilor de legi, cari
 au să cugete asupra unei noi și interesante pro-
 bleme juridice.

Mai întâiu faptele așa cum le povestesc zia-
 rele americane. Miss Mary Mallon, o bucătăreasă
 din New-York, în vârstă de 40 de ani, este acu-
 zată că în timp de zece ani a fost sursa de in-
 fecție în 25 cazuri de tifos, din cari unul mor-
 tal, întâmpaie între membrii a șapte familii, la
 cari ea fusese în slujbă, pe rând în acest timp.
 Cum se vede, o acuzare gravă pentru o per-
 soană menită să ne întreție viața într'un mod cât
 mai plăcut. Acuzata se afia însă în perfectă să-
 nătate. Calitatea ei de otrăvitoare publică a fost
 descoperită astfel: în 1906 trei mici epidemii de
 febră tifoidă s'au succedat în trei cartiere diferite
 ale orașului New York; cu toate cercetările însă
 în nici una nu s'a putut descoperi cauza, deși
 s'a examinat apa, laptele și celelalte vehicule ale
 bacilului tific. Dar când la finele anului s'au adu-
 nat datele obținute în cele trei anchete, medicii
 au observat un caz curios. Printre persoanele
 interogate cu ocazia anchetelor, figura în toate
 trei cazurile acea Miss Mary Mallon, de care vor-
 bim mai sus, în calitate de bucătăreasă a fami-
 liilor lovite. Doctorii Soper și Biggs, dela servi-
 ciul sanitar comunal, au fost însărcinați să con-
 tinue urma lăsată de această coincidență. Ei au
 făcut o anchetă minuțioasă și plină de greutate,
 dar au ajuns la rezultatul că în toate cele trei fa-
 milii lovite de infecție, apariția tifosului coincidea
 cu intrarea în slujbă a bucătăresei.

Au urmărit atunci și familiile în care dânsa ser-

vice mai înainte și au aflat că în timpul celor
 nouă ani cari precedau, prezența ei în mijlocul a
 patru familii din diverse regiuni ale orașului co-
 incida cu îmbolnăviri de tifos.

Această repețire de cazuri, nu mai putea fi
 considerată ca simplă concidență; medicii voriră
 să examineze pe aducătoarea de renorocire,
 ea însă răspunse că-i perfect sănătoasă și nu
 permite să se facă cercetare științifică pe spina-
 rea ei.

Atunci medicii au trebuit să regurgă la înșe-
 lăciune și, nu știu prin ce »truc« au reușit să
 capete spre examinare o cantitate de materii fe-
 calele suspectei miss. — Examinându-le la
 microscop, au găsit cantități enorme de bacili
 ai tifosului.

Acuma nu mai încăpea îndoiială. Miss Mary Mal-
 lon a fost internată în spitalul de izolare a ora-
 șului. Aci a fost supusă unui tratament serios,
 dar înzadar. Timp de mai bine de doi ani ea a
 înghițit mereu dezinfectante intestinale și totuși
 materiile ei fecale conțin mereu un număr imens
 de bacile.

Acum câte-va luni, dînsa, sătulă de spital, cu
 atât mai mult că se simte perfect sănătoasă, a
 dat în judecată serviciul sanitar, cerând să fie
 pusă în libertate. Au avut loc mai multe înfă-
 țișări; igienisti, chemați ca experți, au declarat
 că dînsa nu poate fi lăsată în libertate, căci ar
 constitui o primejdie continuă pentru ceilalți; iar
 în fine tribunalul, ad mayorem hygiaenae glo-
 riam, a decis că ea trebuie să rămâie în spitalul
 de izolare, până când medicii vor reuși să di-
 strugă într'ansa germeul omoritor. Prin urmare

Boicotul european contra congresului medical din Budapesta devine general. Ziarul italian »Corriere d'Italia« în numărul care ne-a sosit azi, vorbește despre »impresia fatală«, pentru maghiari, ce a făcut programul congresului medical din Budapesta asupra cercurilor medicale din Italia, în urma interpretării lui greșite de ziarele italiene, din cauză că limba italiană a fost trecută cu vederea și n'a fost luată între limbile oficiale ale congresului. Ziarul e informat că savantul profesor Guido Buccelli, mâhnit de ofența această adusă limbii italiene, nu va merge la Budapesta și că toți medicii italieni îl vor urma în această atitudine.

O telegramă din Spalato vestește, că medicii din Dalmația, au hotărât de asemenea să nu ia parte la congres, rămânând departe de urgența loc, unde se organizează el anul acesta.

Austro-Ungaria și Rusia de acord în chestiunea Dardanelor. Ziarele rusești răspundiseră zilele trecute vestea, că cu prilejul întrevederii țarului cu regele Italiei și cu sultanul, se va lua o hotărâre definitivă în chestiunea Dardanelor și prin aceasta se va deschide strâmtoarea de mare pentru flotila rusească din Marea-neagră. Un ziar din Petersburg anunță chiar, în formă pozitivă, că tratativele asupra Dardanelor s'au și terminat deja. În cercurile diplomatice din Viena — conform unor informații din sursă autorizată — nu se știe nimic cu privire la deslegarea acestei chestiuni, dar cu toate acestea se lansează din aceiași sursă declarația că, diplomația austro-ungară nu va împiedeca cu nimic un fapt accompli al Rusiei. Austro-Ungaria a declarat de repetite-ori, că aprobă soluțiunea dorită de Rusia în chestiunea Dardanelor. În lumea diplomatică rusă declarațiile acestea au făcut cea mai bună impresie.

Maghiarii iar »calomniați«. Multe sunt suferințele celor drepti. »Pester Lloyd« publică acum, în numărul dela 7 August, un articol de aproape două pagini, ca să dea de rușine pe d. Dr. Iuliu Bunrel-Grar, care într'un tractat istoric intitulat »Austria și Ungaria«, îi prezintă pe maghiari drept un popor tolerat numai în Europa și drept oameni de rea credință, care profită de strămoșările Austriei ori de ale casei de Habsburg, ca să stoarcă concesiuni, în virtutea cărora clasa domnitoare din Ungaria trăiește din săul poporului.

Nici această »infamă calomnie« nu i-ar supăra pe cei din Budapesta, dacă nu s'ar fi nimerit, ca studiul dlui Dr. Iulian Bunrel-Grar să fie publicat tocmai la Berlin, în coloanele unei reviste mult cetite, pe care o publică profesorul Gustav Schmolter, om cu mare autoritate.

»Cum!? Și tu Schmolter!? se vaietă avocatul dela »Pester Lloyd«. Nu e destul ceea ce ne fac gazetarii din Paris, Scotus Viator și ceilalți »calomniați!?!«

Așa e când se pornește odată, și nu mai poate nimeni să știe, ce îi mai așteaptă pe cei mai liberali și mai generosi dintre oamenii politici din Europa, care fericesc ingratele popoare din Ungaria.

Părerii cu privire la o nouă fundamentare a învățământului nostru primar.

VII.

(Continuare.)

Rămâne să mai vorbim despre *desemn, gimnastică, cântări și lucru manual*. Despre *igienă* nu vom vorbi în special, pentru că ei nu i se poate asigura în planul de învățământ al școlii primare alt rol decât acela, pe care îl are și gramatica și catechismul, adică de a nu fi tratată în special, ci numai în legătură cu alte materii. Chestiunile igienice se pot încopcia foarte bine în legătură cu fizica, geografia, economia și științele naturale, și numai în astfel de legături și are înțeles. Omul trăiește în mijlocul naturii; condițiile lui de viață fizică trebuie considerate în continuu, dar nu izolate, ci legate de natura însăși. În ce privește desemnul (pe care d. Vuia nici nu-l amintește în ale sale »Reflexiuni asupra planului de învățământ«) trebuie să spunem, că rolul care i se asigură în școala noastră e cu totul minimal și necorăspunzător. El n'are nici o țință clară, nici estetică, nici națională, deși ar trebui să le aibă pe amândouă într'o măsură însemnată.

În școala noastră i-se dă o atenție prea covârșitoare desemnului geometric, care are greșala de a desvolta numai în măsură mică interesul, și se neglije cu totul desemnul liber. — O privire asupra desemnului copiilor ne-ar putea da prețioase învățături. Copiii »scriu« și »desemnează« bucuros și înainte de ce ar intra în școală. Dacă observăm mai cu dinadinsul aceste desemne ale lor, vedem că ele sunt naive »copii după natură«: oameni, animale, plante, clădiri etc. Ei bine, școala noastră nu ține deloc cont de astfel de oameni, ci-l încarcă pe copil după intrarea acestuia în școală, cu câte și mai câte lucruri străine

de preocupările lui, numai cu de acelea pentru cari se găsește în sufletul lui idei apercetive nu prea. Desemnul liber nu se continuă în școală, ci în locul lui intră la început desemnul linear-geometric și numai târziu de tot desemnul după natură, care nu aprinde nici el fantezia în cine știe ce măsură mare.

Un învățământ rațional al desemnului va porni dela desemnul liber: copiii, cari au auzit o poveste în ora de limba română, religie sau istorie, vor fi puși să desemneze părți din povestea auzită, așa cum aceste se reflectează în mintea fiecărui. Deci d. e. la »Capre cu trei iezi« copiilor li-se va da ca temă de desemn, desemnarea unei capre și alor trei iezi etc. Prin această se face și o concentrațiune din cele mai raționale și în acelaș timp se dă și desemnului un rost adevărat. Desemnul trebuie pus așadar în serviciul celorlalte obiecte. El va avea d. e. să promoveze învățământul istoric (desemnarea de arme, biserică etc.), geografic (desemnarea hotarului, a unei păduri, a unui drum etc.), științele naturale (desemnarea de plante și animale) și așa mai departe, plecând totdeauna dela momente date, pentru cari interesul e dezvoltat deja. În felul acesta fantazia ajunge și ea în drepturile sale, fără ca să aibă voie, trece peste anumite margini, ochiul e pus și el în situație de a măsura exact ceea ce frământă în împărăția fantaziei unite cu a realității, iar mâine e nevoită și ea a urma unei regula ități impuse de cei doi factori hotărâtori.

În chipul acesta desemnul devine ceva viu, care îmbogățește viața sufletească a elevului, agerându-i simțul de observație și agilitatea în executare. În legătură cu aceasta trebuie deșteptat simțul pentru viața noastră națională: în anii din urmă de școală se va desemna portul nostru, satul nostru cu casele și stradele lui, cu biserica lui și cu monumentele lui naturale. Astfel se va câștiga o dragoste mai conștientă pentru avuția noastră românească; acest desemn va paraliza goana nebună după luxul ușor și sclipitor și imoral și va arăta că portul nostru e o adevărată podoabă pe care a-l părăsi e egal cu o tradare. În chipul acesta se va ageri simțul pentru ce e artistic în viața noastră casnică și obștească, simțul pentru stilul clădirilor noastre private și publice, cari de o vreme încoace a început a fi înlocuit pe alocurea cu cele mai deșănțate pseudostiluri, și se va impune dela sine conștiința nevoii de a ține la ce e al nostru.

Lipsa acestei conștiințe a făcut ca în ultimele decenii să se șteargă caracterul românesc al unei mari părți a vieții noastre. Altfel d. e. satele noastre din părțile Sibiului și-au pierdut în mare

nu e exclus ca biata femeie să rămâie închisă pe viață la spital, victimă a microbilor, pe cari ea nu i-a dorit, dar cari au îndrăgit-o pe dânsa.

Acesta este cazul. Cetitorul puțin în curent cu medicina, desigur că a fost izbit în prima linie de faptul existenței unor astfel de »purători de bacili« (Bazillenträger este numele lor științific german, tîfobacterifori le-a zis un medic italian.) Dar lucrul nu e nou. În ultimul timp s'au observat dese cazuri analoge, deși rareori s'a văzut vre-un caz așa de tipic ca acesta. Cazul de față poate servi ca exemplu, prin faptul că »purătoarea de bacili« era în perfectă sănătate, că bacilii erau foarte număroși, foarte virulenți, căci ori-cine venea în contact cu dânsii le cădea victimă și nici un mijloc nu a fost în stare să-i distrugă. Dar, cum am spus, cazuri analoge s'au văzut multe și astăzi în patologia tifosului, »purătorii de bacili joacă un rol însemnat. Ei se împart în două categorii: unii »poartă« bacilii numai câteva luni după ce au suferit de febră tifoidă; alții, bacteriforii cronici, îi poartă ani de zile, ca Miss Mary Mallon de care vorbim.

S'au făcut și cercetări asupra importanței bacterioforiei din punct de vedere practic. Frosch socoate numărul contagiunilor prin bacteriofori la 4, 11% din numărul total de cazuri de tifos. Profesorul Forster constată că din 386 bolnavi de tifos, ce a avut într'un an și jumătate, 77, adică 20% au căpătat boala dela purători de bacili. Prin urmare acești »purători« nu trebuie neglijați, căci unul singur e în stare să infecteze un oraș întreg, dacă prin felul ocupației sale e în contact cu lumea.

Iată un exemplu. Într'un orașel din Germania există o epidemie de tifos care a început în 1872.

S'au făcut bineînțeles cercetări și s'a găsit că boala se mărginea la familiile cari luau laptele dela un anumit lăptar. S'a crezut că acesta prefăcea laptele cu apă infectată, dar el și-a dovedit nevinovăția. Boala a continuat mereu până s'a aflat de existența bacterioforilor s'au făcut cercetări și s'a găsit că un argat, în vârstă de 54 de ani și care în 1872 avusese o febră tifoidă, elimina zilnic enorme cantități de bacili tifici. I-s'a interzis de a mai mulge vacile și — epidemia a încetat. Peste câteva luni, în Mai 1907, apare un caz de febră tifoidă într'un oraș vecin. Se fac cercetări și se constată că într'un sat apropiat, din care orașul se aproviziona cu lapte, fusese angajat ca mulgător acelaș om »purător de bacili«.

Prin urmare, aceste cazuri sunt cunoscute în știința medicală. De altfel un fenomen asemănător se vede și la alte boale. Bacilul difteriei se găsește adesea în gâtul unor oameni perfect sănătoși; de asemenea meningita cerebro-spinală epidemică se transmite adesea dela un om bolnav printr'unul rămas sănătos la un al treilea, intermediarul putând avea în nas diplococul producător al boalei, fără ca el însuși să fie bolnav. Este însă o deosebire.

Acuma, când știm că faptul în sine al existenței bacterioforilor nu constituie nimica nou, putem observa altă parte interesantă a celor două cazuri citate mai sus.

Este modul cum lucrează serviciile sanitare în alte părți. În România, când d. dr. Botescu a început »raziile« sanitare atât de demne de laudă, lumea a rămas uimită. Iar oamenii înaintați, cari așteapă cu nerăbdare ca și România să ajungă în rândul țărilor europene, le-au aplaudat cu entuziasm. Când însă lupta ce se duce la noi cu germenii de boală, o comparăm cu lupta ce se duce în apus, vedem aceiași deosebire ca între un război purtat cu sulji și săgeți și unul purtat cu arme manlicher și tunuri Krupp.

New-Yorkul este un oraș de peste trei milioane de locuitori; totuși în momentul când apare un singur caz de febră tifoidă, se fac anchete, se iau interogatorii, se examinează apa, laptele și celelalte alimente, se urmăresc indiciile, se duce în fine contra ucigașului invizibil o goană tot atât de oarbă, ca și contra vreunui Mărunțelu ori Zdrelea.

Modul cum serviciul sanitar din New-York a reușit să descopere pe »purătoarea de bacili« merită să fie descris tot așa cum Conan Doyle descrie isprăvile faimosului său Sherlock Holmes. Iar serviciile sanitare din alte părți ar trebui să aibă mereu în fața ochilor exemplul de acolo. Este evident că în fața unei epidemii care a luat proporții ca cea dela Iași, serviciul sanitar trebuie să aștepte cu nerăbdare ca flagelul să înceteze dela sine — și încă această este numai *une façon de parler*. Dar la început, înainte de creșterea epidemiei trebuiau cercetate pricinile cazurilor singuraticice ce apăreau, și cine știe dacă nu se găsea sursa răului.

parte caracterului lor vechiu, prin pătrunderea în ele a stilului săsesc lipsit de orice frumusețe. Aceasta s'a petrecut astfel, că mai de mult ne făceam noi înșine casele potrivit gustului și nevoilor noastre, iar în timpul mai nou au fost chemați meșteri sași, cari ne-au amețit cu «planurile» lor și cu gusturile lor apătoase, cari au schimbat chipul pitoresc al vechilor noastre așezări cu niște platitudini șterse, abso'ut incompatibile cu gustul nostru. — Dacă simțul pentru frumos și pentru că e al nostru ar fi fost mai dezvoltat așa ceva nu s'ar fi putut petrece. Dar încă nu e totul pierdut; școala noastră poate salva încă foarte mult, printr'o înțeleaptă fundamentare a desenului. Aceasta se deștepte și simțul de pietate pentru vechile noastre monumente istorice, și pentru monumentele naturale, ca să nu se mai poată vorbi la tot pasul de vandalism (V. Telegraful român, 1905, Nr. — 71). Privitor la monumentele naturale a dat ministerul de agricultură o broșură folositoare, care trebuie ținută în evidență și când vorbim de desen (A természeti emlékek fentartása, Budapesta, 1909, carte care se obține gratuit.)

Acestea sunt, pe scurt câteva momente de cari trebuie să se ție cont când e vorba de desen în școala noastră. (V. H. Itschner: Über Künstlerische Erziehung vom Standpunkt der Erziehungsschule, in Ausdem pädagogischen universitäts-Seminar zu Jena, IX Heft.)

Gimnastica are și ea nevoie de o anumită reformă, mai ales în urma îndelungatei și oboseitoare munci pe care o cere limba maghiară. Nu e de ajuns a se fixa o oră sau două pe săptămână pentru gimnastică, trebuie să se face exerciții de gimnastică în fiecare zi, în clasă. După o jumătate de oră de instrucție ungurească elevii trebuie lăsați să se scoale de mai multe ori în picioare, ridicând mâinile deasupra capului, și lăsându-le la fiecare ședere iarăși jos, prin ceace se pun în activitate plămânii și se dă un curs normal circulației sângelui, care în urma încordării prea mari a anumitor nevoi, suferă împiedecare. Această «gimnastică respiratoare» după sistemul lui Lagrange, e de o importanță foarte mare pentru școală, și mai cu samă pentru școala noastră nevoită a săvârși zi de zi o însămnată cantitate din opera de tâmpire oficială.

Mai mult decât ori când trebuie să îngrijim astăzi, când o nesănătoasă muncă spirituală amenință atât puterea noastră psihică cât și pe cea fizică cu o ruinare, ca copiii noștri să nu aibă a suferi nici trupește nici sufletește. Gimnastica e

Aceasta este latura cea mai interesantă a chestiei. Dar și despre partea juridică a cazului din New-York face să spunem câte-va cuvinte.

Avea dreptul tribunalul să condamne pe Miss Mary Mallon la închisoare pe viață — o putem numi așa — pentru a o împiedica de a face rău altora? După legile americane, atât de libere în ce privește persoana, dar atât de severe când e vorba de interesul general, se vede că avea, căci altfel n'o condamna. Dar în Germania domnesc cu totul alte păreri în această privință.

Acolo nu există nici o lege care să permită luarea vre-unei măsuri contra bactericoforilor. O conferință a șefilor așa ziselor «stațiunii tifice» s'a ocupat cu această chestie, recomandând puratorilor de microbi o curățenie absolută; dar recunoscând că nici măcar desinfecțiunea scaunelor nu s'ar putea face în majoritatea cazurilor.

Prin urmare legea germană prevede sfaturile ca «ultima ratio» și se multumește a aștepta totul dela bunăvoința purtătorilor de bacili. Intr'o țară ca Germania aceasta poate să fie de ajuns. Dar la noi? La noi legea nu se ocupă cu asemenea nimicuri. Serviciul sanitar însă este dator să atragă atenția făcătorilor de legi asupra nouilor probleme pe cari le ridică știința igieniei, căci numai legi severe, aplicate cu strășnicie vor putea salva sănătatea publică. Dr. G.

chemată a juca în această privință un rol deosebit de însemnat; ea trebuie să pândească pentru sănătatea trupească, fără de care nici cea sufletească n'are nici un preț.

La noi gimnastica e cu totul neglijată, împrejurare care nu poate fi combătută destul de aspru. Un popor a cărui energie fizică e în decădere își poate face testamentul, căci nu-l așteaptă nici un viitor de invidiat.

În legătură cu gimnastica stau jocurile, în privința cărora va trebui de asemeni să se facă ceva sistematic la noi. — Tot în legătură cu chestiunea asta ni-se impun câteva cuvinte cu privire la *invățământul în liber* (Instruction en plain air). E nespusă anomalie a-i ținea pe copii neconțenit tescuiți în clasă, într'un aier adesea prea puțin sănătos. Copii noștri trebuie lăsați cât se poate de mult în aer liber unde trebuie să se ție cât se poate de multe ore. Îndeosebi primăvara și toamna, pe vreme bună, e un nespus de mare păcat a-i ținea închiși în clasă ca într'o temniță și a respira acolo într'o căldură doborâtoare un aier prost care-i moleșește.

Aceasta are o foarte rea influență asupra sănătății, chiar și când nu se manifestă în forma vizibilă și palpabilă. Scăderea energiei și moleșirea nu și au nicăiri sedii mai bune decât în școală, unde nu se respectă în de ajuns regulile igienice (cari n'au nevoie de nici o teorie!).

Să se scoată deci cât se poate de des copiii în curtea sau în grădina școlii și acolo în natura lui Dumnezeu să li se împărtășească cunoștinți, geografia, desenul și cântările se pot face aproape fără nici o greutate afară.

Și în privința acestor vechile noastre «școli» erau cu mult mai practice: tinde bisericii, deschisă de trei părți, șura popii plină de aier și de miros de fân, sau câte un șopru de lemn lângă biserică, în care se ținea școala, — erau din punct de vedere igienic cu mult mai potrivite decât tavernele nesănătoase de azi, cari adesea se numesc «școli». — Pe lângă școlile noastre s'ar putea clădi din lemn niște bănci deschise s'au hale, unde iar putea ținea timp de jumătate de an prelegerile în liber, chiar și în vreme de ploaie. De o primejdie a sănătății n'ar putea fi vorba la niște pui de români cu «seapte vieți în pieptul de urmă», căci și în această privință obicinuirea e cel mai bun dascăl.

(Va urma.)

Iarăși congresul medicilor.

Marea revistă medicală germană «Muenchener Medizinische Wochenschrift» primește dela o persoană «foarte stimată» următoarele:

Epoca voiajurilor a început și numai câteva săptămâni ne despart de al 16-lea congres internațional de medicină din Pesta. În urma invitațiilor trimise de timpuriu pentru a ține conferințe și referate desigur că nu puțini colegi germani au promis de mult că vor lua parte, și acuma încep să facă pregătiri serioase de drum. Cine cercetează însă mai întâi condițiile de participare la congres, de sigur că va da ușor peste unele puncte cari le-ar provoca un oareșic regret că s'a obligat a lua parte la congres, fie luând asupra sa sarcina ținerei unui referat, în vreun alt chip oareșicare. Cine este însă liber în hotărârile sale, să se mai gândească odată înainte de a-și pune în aplicare planul.

Caracterul internațional al congresului, de sigur, păzit, deși din cauza situației geografice și politice a orașului de congres, probabil că limba germană va fi idiomul principal al participanților. De-aceea nu e atrăgător pentru noi faptul că orișunde se anunță ca limbi ale congresului cea «franceză, germană și engleză» în această ordine: Dar foarte neplăcut trebuie să atingă pe orice german, când vede că în anexele invitațiilor, în care se cuprind invitațiile la excursii, locul primei

excursii este descris astfel: «Kolozsvar este vechia capitală a fostei Transilvanii!»

Aceasta ne amintește cunoscutul incident când poșta ungurească a refuzat transmiterea unei lucrări științifice trimisă unui vestit profesor dela universitatea din Klausenburg (Cluj), capitala Transilvaniei; s'a refuzat primirea pachetului și a fost restituit pentru că n'a fost adresat cu expresia ungurească Kolozsvar, ci cu bunul nume vechiu nemțesc Klausenburg; pachetul s'a întors înapoi cu însemnarea: *Klausenburg n'existe pas*. (Nu există nici un Klausenburg).

O altă ilustrare a șovinismului unguresc a arătat-o de curând un fapt de care s'a vorbit în presă. Ungurii s'au adresat rectoratului din Gies-sen cerând să facă schimb de scrieri universitare. În acest scop au trimis formulare ungurești, latinești, franțuzești, dar nici un formular nemțesc spre complectare. Respingerea cererii de către rectorat, cu lămurirea că n'a găsit formularul venit, a fost, în tot cazul cel mai bun răspuns.

Mai departe trebuie să observăm că în invitațiile la congres ungurii s'au arătat ca buni oameni de afaceri.

Că taxa de participare e ceva mai mare decât la congresele de mai înainte — 25 de coroane în loc de 25 de franci — să zicem că nu e nimic. Dar taxa de participare are tocmai scopul de a acoperi cheltuielile de tipar, corespondența, organizări de birou și asemenea pregătirea de locuință. Cu toate astea pentru fiecare arătare de locuință se ia la Budapesta o taxă specială de 8 coroane și 50 fileri, pe care o încasează un birou de călătorii. Când biroul de călătorii indică o cameră pentru două sau mai multe persoane, atunci și taxa se dublează ori crește și mai mult, deși munca biroului nu se mărește prin aceasta. Cum fiecare congresist va căuta să-și asigure de mai înainte locuința și sunt de așteptat vre-o 4000 de vizitatori străini, biroul de călătorie al congresului face un extra-gheșeft (textual) de vre-o 34.000 de coroane. Prețul locuinței trebuie trimis de mai înainte și când cineva va fi împiedecat să se ducă la congres, cu greu va mai putea să-și capete paralele îndărăt.

Mai extraordinară este invitația la excursii, în ce privește partea bănească. Pentru fiecare excursiune trebuie să plătești de mai înainte 24 până la 50 coroane, în privința cărora este luată următoarea dispoziție:

«In caz de renunțare la excursiune, banii nu se înapoiază».

Nu putem cere cricărui congres o ospitalitate atât de lucioasă ca a congresului din Moscova și este de dorit o organizație mai serioasă care să împiedice o zăpăceală ca a congresului din Madrid.

Dar punctele amintite vor împiedica pe medicii germani să se simtă la Pesta musafiri bine-veniți. Acesta e un lucru holărit.

Acestea sunt cuvintele textuale ale revistei medicale din München.

Cum se vede ungurii au reușit să nemulțumească pe toată lumea. Șovinii până la ridicol, ei nu știu să menajeze, măcar de politeță, sentimentele naționale firești ale altor neamuri. Se vede însă că ei sunt stăpâniți și de altă patimă și mai ordinară, patima banului, căci din cele arătate mai sus, rezultă că au prefăcut congresul într'o negustorie de bălcu. Trebuie să accentuăm că taxa de locuință nu se referă la plata hotelului pe care congresiștii o vor plăti deosebit, fiecare în parte; ci e vorba de o plată pe care o ia congresul pentru că își dă osteneala de a angaja el camerele. Simplu samsarlăc, care va să zică.

Să le fie de bine domnilor maghiari — și tot congrese să dea Dumnezeu!

*

Dacă a-ți încercat toate!

și tot nu v'au trecut durerile reumatice cereți o sticlă de

SPIRT DE GHIAȚĂ

care face să înceteze imediat orice durere de cap, de dinți, provăntă din răceală, ca d. e. Se găsește și se poate comanda în toate farmaciile.

Prețul unei sticle 60 litri, o sticlă mare 1 cor. 20 fl., 3 sticle mari sau 6 sticle mici se trimis prin franco.

Cantități mai mici nu se trimis prin postă.

Se găsește și se poate comanda în toate farmaciile.

Szémann Agoston

farmacist,

Hatvan, Főtér nr. 126

Se expedează și în toate părțile țării

**Alt doctor ungar
despre scrisoarea d rului Babeş.**

Medicul ungar, Dr. Max Schachter, care a fost preşedintele medicilor unguri la congresul medical din Madrid, publică în »Pester Lloyd« un articol intitulat »Agitaţia contra congresului medical«.

În acest articol el descrie pe scurt mersul congresului din Madrid şi scoate în relief faptul că acel congres s'a ţinut în urma războiului spano-american şi că medicii din America n'au luat parte la acel congres, nu din motive politice, ci din cauza că, ar fi fost o lipsă de tact din partea lor, să participe la un congres în capitala ţării învinse.

Nu e de prisos să vorbim de al 16-lea congres medical din Madrid, urmează doctorul ungar, pentru că ne mai amintim că Ungaria n'a cerut onoarea de a se ţine congresul următor la Budapesta, dar nici n'a refuzat această onoare când i-s'a propus.

Aproape imediat înainte de a începe lucrările congresului la care toate statele civilizate din lume participă, a început o agitaţie politică în contra acestui congres pur ştiinţific.

Începutul l'au făcut medicii români, au continuat apoi cei slavi, de diferite confesiuni şi în ultimul timp s'au unit la această manifestaţie chiar unii germani, pe când se fabrica la Bucureşti un memoriu contra Ungariei, cu o bază politică.

Pentru astfel de agitaţii se găesc ori-când pretexte. Se ştie că nu putem trăi în pace, dacă vecinul nostru nu o doreşte ca şi noi. Şarpele de pe toiagul lui Esculap s'a sculat şi se sileşte să muşte.

Profesorul Dr. Babeş a răspuns în chiar acest ziar colegului său ungar Dr. Preis, şi acest răspuns e o prescurtare a memoriului pe care asociaţia medicilor români l-a împărţit în toate părţile lumii.

Profesorul Babeş nu numai că se identifică cu toate învinuirile din acel memoriu, ci se pare că chiar dânsul e autorul lui.

Întrebările sale sunt astfel puse, încât să se poată răspunde la ele cu chiar frazele din acel memoriu şi deoarece profesorul Babeş nu are nevoie să împrumute idei dela altcineva, e probabil că dânsul a compus şi memoriul.

Profesorul Dr. Babeş însă, care e legat prin trecutul său şi prin legături de familie cu Ungaria, afirmă prin publicitate că 3 milioane şi jumătate de români trăiesc aci ca sclavi, că toate publicaţiile româneşti sunt interzise în Ungaria, că cele mai multe funcţii publice sunt aproape închise pentru români, că ungurii strică şi profanează monumentele româneşti. Profesorul Dr. Babeş ştie însă că ţăranul român de aici nu e mai în sclăvie ca ţăranul ungar, ba chiar ţăranul român din regatul liber al României. Ultima răscoală sângeroasă arată că nici dânsii n'au găsit în ţara lor un Eldorado.

Dupăce citează câteva pasagii din scrisoarea doctorului Babeş, autorul articolului face o aluzie la preînse excese antisemite şi la sângeroasa represiune a răscoalelor, spunând că o astfel de naţiune nu are dreptul să vorbească de adevăr şi libertate.

Scrisoare de pe Murăş.

Ne scutură căruţa pe trotuarul Aiudului, oraşul celor mai dârzi patrioţi; pe vremuri cuibul cel mai întărit de harnicii Saşi, pentru scăpătaşii nemeşi din 1848. Pe sub zidurile vechi traversează în diferite părţi, până departe afară de oraş, o mulţime de căi suterane. Un uriaş palat al unui sobol.

Pe câte un loc pocumpii şi bolta zidului nu mai biruie povara bătrână, şi acolo câte-o bună bucată de uliţă se surpă, căscând o gură neagră. Prin ascunzătorile acestea au aflat viaţă mulţi desnădăjduiţi, refugiaţi din calea răsvrătirii drepte a muntenilor.

Spre răsărit castelul baronului Bánffy, pe malul stâng al Mureşului, în comuna Sâncrai, — ride în marea de soare şi îşi smulge turnurile din brazi, înţâpând văzduhul pătat cu nori de ardesie. Şi cum se văiera odată acest castel, când fiorul crâncen trecu Mureşul, şi Axente cu »loagările« de murăşeni şi târnăveni tăbăriră asupra lui.

Pe Murăş în sus, lângă drumul ţării, o piatră pusă de unguri, ne aminteşte, tristă, sfârşitul epopeii dela Miraslău: Apusul de soare al domniei româneşti; tragedia neînfrântului erou Mihai-Vodă-Viteazul.

Suim mânecul, coborim clinul unui deal şi iată-ne în istorica comună Măjina, pe unde a fost şi marele nostru istoriograf, d. N. Iorga. Acum suntem în Cacova, satul în care să ţine adunarea generală a »Asociaţiei«, secţia Teiuş-Aiud.

E o comună fruntaşă, rostogolită de pe coastele alor două dealuri într-o vale romantică, împădurită cu pomi roditori. Aici dupăce soarele s'a ascuns în pădurea din spre apus, cerul îmbujorat, s'aprinde tot mai tare, şi arde, arde aşa de fermecător, cu flacări nepotolite vreme de un ceas... În asfinţitul acelea tainic, povestesc c'un moş cu pletele de argint:

— Vezi după dealul ăsta e altul, ce să chiamă a rânchezătoarei, aici s'au oprit ungurii cu caii în vrăjbi... (1848). Şi caii rânchezau, aşa rânchezau doamne, io i-am auzit din pădure, şi sforăiau, crepând piatra cu copita. Par'c'ar fi ştiut şi dobitocul, ce avea să se întâmple. N'aură vreme să-şi ia sănătoase spre Aiudul lor, căci noi Căcovienii în frunte cu popa Prodan din Măjina, i am luat din spate, şi cât ai bate în palmi, şi oamenii şi caii să svârcoliră în sânge; 17 inşi scăpaşi de aici, au ajuns pe mâna loagărului lui Axente.

Locurile cele mai istorice sunt în părţile acestea.

Fiecare vale, deal, coastă, poartă un nume istoric, peşterile munţilor îşi au poveştile lor mistice. Pădurile poartă urme ce spun despre omori, bătăi, lupte feroase crâncene, din anii rătăcilor (1848-49).

Adunarea »Asociaţiei«.

E un zăduf din dricul verii; cele două sale de învământ sunt indeseuite cu preoţi, învăţători şi popor gătit frumos în haine curate de sărbătoare, fetele şi nevestele cu câte trei şiruri de taleri de argint. Erau şi bani de 5 lei cu chipul regelui Carol I. inscripţia: *Carol I. regele României.*

Părintele protopop, preşedintele secţiei Teiuş-Aiud, d. I. Maior deschide adunarea prin câteva vorbe citite cu însufleţire, schiţând cu duiosie soarta vitregă prin care a trecut poporul român, şi iobagul legat de gîle.

Zorii altei vieţi s'arată; când bărbaţi luminaţi, ca mitropoliţii Şuluţ şi Şaguna, pun piatra fundamentală a »Astrei«, ce primeşte cu dragoste sub flamura ei pe Români de pretutindeni.

D. A. Ocnean înv. din loc, citeşte o disertaţie despre alcool şi urmările lui, scrisă într'un stil străin de minţea ţăranului.

Pe ferestrele deschise, ţărani şi ţărance, îşi lungesc grumazii îşi viră feţele asudate; toată strădania de-a prinde ceva e zădarnică!

— Pricepi dta ceva din alcoolul ăsta?

Ţăranul dădu din umeri, făr'a îndrăzni să spună adevărul. O hoată de nevastă şireată, pe costiţă cu un ştergar alb, — aşa-i şi portul naţional al Italienelor, — zimbi şireată şi zise:

— N'o fi cumva povestea cea despre *âl cu olul...* (alcoolul).

Mi-am sugrumat zimbetul de milă.

— Nu! că vorbeşte despre beuturi, despre beţie, şi oamenii beţivi...

— Dacă şi domni bea mai mult ca *românii!* Şi nevasta hohoti crezând, că a răspuns nu să poate mai nimerit.

O altă disertaţie o citeşte liceanul Oniga, despre marele şi rândrul împărat, în lumea ne mărginită a gândirii, *Mihail Eminescu.* Face o analiză critică a satirelor lui; citând adeseori părţi întregi din ele şi recenziile dlui Scurtu.

A fost interesantă disertaţia şi instructivă. Puteau să se aleagă cu ceva, şi învăţătorii, ce ţineau sfaturi băbeşti pe afară, şi puteau să înveţe foarte mult şi liceanii ce-şi frângeau şalele unor copile naive.

Seara a fost şi joc, — poate până le-a bătut alba la freastră.

Secţia »Astrei« Teiuş-Aiud ar trebui să-şi modifice planul învechit al activităţii sale. Nădăjduim că pe viitor se va vorbi mai cu pricepere pentru ţăran, ca la sfârşit să se aleagă şi el c'o scântee de lumină, învăţătura şi înţelepciunea domnilor.

Două comune harnice.

Aproape de Aiud, Murăşul alipit la un sat, le-neveşte binişor şi mai la vale s'apropie de calea ferată, curgând o clipă gânditor fără nici o creaţă pe faţa lui, apoi se întoarce moşul pe altă coastă, şi porneşte mai vesel, mai volos, cu paşi repezi spre un al doilea sat.

Două comune făcute un trup şi un suflet, — căci n'au mezuină, — de puterea mistică a şarpelui cu solzi de argint, ce stă încolăcit pe lângă ele: Tâmpăhaza-Satunou. Blânzi ca Murăşul, sunt români de aici, creştini paşnici, gospodari buni, cari ţin la pământul lor întocmai ca la Dumnezeu. Au şcoală frumoasă, o biserică acum zidită, cu care s'ar mândri şi un oraş, — la care lucră încă pictorul Smigel-ki.

Mai cetesc românii de aici şi gazete: »Tribuna«, »Foaia Poporului«, »Poporul Român«, »Libertatea« etc. Şi oamenii aceştia români plini de mândrie naţională. Cetesc, fac politică şi-i auzi adeseori oftând: De-am avea voturi numai cum au românii din ţara ungurească! »Hei! să aducă odată D-zeu votul obşteşec, — şi ridică unul un braţ în văzduh, crâşnind din măsele...

Totdeauna am clipe fericite când petrec printre românii noştri. Am impresia de-a fi într'un cuib de aristocraţi, atât de mult dispreţuiesc ei satele surori cu prostia, pe omul neştiutor de carte, trădările naţionale din alte părţi. Iar în treburile lor gospodoreşti, fiecare cap de bărbat se crede un Stan-Păţitul.

Cu câtă tânguire, spunea mai ieri morul de aici, frunte de sat:

— Domnule, satul nost e ca un galbin de aur! Oamenii, buni, paşnici, creştini cu frica lui Dumnezeu, şi gazde bune. Şi din curtea sârăntocului iasă patru coarne. Şi vezi domnii ăştia toţi l'ar vrea galbinul ăsta în buzunarul lor. Baronul în al lui fişpanul, (proprietar aici), notarăşul, îl vreau tot în buzunarul lor. *Noi nu ne lăsăm!* nu ne dăm pământul până vom fi vii!

Cât ţin de mult românii de-aici la olaltă când e vorba să ducă la izbândă o hotărîre cuminte! — Cazul următor vorbeşte destul de limpede: Doauă licenţii pentru vinderea beuturilor erau cine ştie de când în mâini străine, şi proprietate a unui ungar. Administraţia, din preun, cu jidanii, trăgea deget cu ai noştrii; cari cereau licenţia beuturilor ca proprietate a comunelor. Lupta s'a purtat bărbăteşte, doi ani de zile. Un singur român n'a pus piciorul în crîşma jidanului, îşi cumpărau spîrt din Aiud şi l' botezau cu apă, iar jidanul îşi scărmana părul închinându-se la păreţii cărciumei.

— Il lăsăm să se înpută în aierul lui, — ziceau creştinii, — că jidovul numai atunci trăieşte când e prost românul! Ce vrei? De n'ar duce creştinii cuminecătura în casa jidovului, când merg dela biserică şi scuipe în crîşmă, atunci el necuratul ar pieri în pufoarea lui, în aieru lui plin de dughuri rele...

Azi au licenţie amândouă comunele, cu crîşma i de-ai noştrii, pe cari nu-i lasă legea de creştini să vîndă oamenilor vin ars făcut din prafuri şi găinat, şi vin făcut din şcoarţe de pe bute, mestecat cu bomboane de plumb, — precum fac jidanii.

Azi mâine, jidanul are să-şi ia catrafusele de aici. Vede el bine că între aşa oamenii n'are traiu; nu-i merge »gheşefitul«.

Cazul acesta îl pot urma toate satele românești, cari încă până acum n'au licență de băuturi spirtoase, ca proprietate comunală.

Se vedem ce mai e de învățat dela aceste două harnice comune!

(Va urma).

Din Străinătate.

Conflictul turco-grec N. ta diplomatică a Greciei remisă ieri după amiază consulului turc, ca răspuns la nota Porții protestează contra plângerilor Porții și declară că Grecia totdeauna a avut în vedere menținerea relațiilor prietenești cu Turcia. Ca probe despre aceasta aduce însuflețirea elementelor grecești din Turcia din incidentul inaugurării noului regim și respinge reproșul agitațiilor paneele. Grecia promite că va face tot posibilul pentru aplanarea pașnică a conflictului, dar fiindcă Creta e încredințată marilor puteri, numai ele vor putea da o soluțiune justă conflictului. Grecia nu e amestecată în mișcarea de anexiune, și va dovedi și de aici înainte o ținută corectă față de Turcia. Se crede că aceste lămuriri vor înlătura neînțelegerile și vor grăbi legarea unei păci, care e în interesul amânduror state.

Ziarul »Frankfurter Zeitung« aduce știrea din Constantinopol că, consulii europeni intervenind la marele vizir în interesul păcii, acesta a declarat că, *Turcia nu are gând de război, dar doarește o satisfacție pentru a mulțumi iritațiunea poporației.*

Conflictul dintre China și Japonia. În legătură cu cele publicate în nrul de ieri asupra conflictului din extremitatea orient, azi vine știrea că domniitorul Chinei a provocat pe ministrul de externe să grăbească cu tranșarea chestiilor cari au provocat ținuta dușmănoasă a Japoniei față de China. Guvernul chinez a anunțat Japonia că nu e contra ca linia Autung Mukden să fie deschisă comerțului Japoniei, și abdică de dreptul ei de a controla minele ce se află în lungul liniei, precum și de celelalte drepturi anterioare ale ei, dar contrazică orice dispoziții militare ale Japoniei în această cauză. Se pare că aceste declarații vor înlătura războiul ce amenința cele două state.

Evenimentele în Spania. O telegramă din Madrid aduce știrea că, greva proiectată în Catalonia n'a erupt. Ministrul de interne a declarat că îndată ce pacea va fi restabilită se vor ridica dispozițiile de suspendare a garanțiilor constituționale. Din Maroc vine știrea că detașamentele trimise ca să dea de urma maurilor cari duc jaf și pustiire pe unde trec, au avut o ciocnire cu marocanii, în noaptea trecută. Marocanii au fost bălugați și alungați, după ce au lăsat 18 morți în urmă, dintre spanioli au căzut doi vânători.

Din România.

Principesa de Bavaria în România. Lun dimineață a sosit la Sinaia A. Principesa Maria Ludovica de Bavaria, venind prin Vărciorova, însoțită de opt persoane.

A doua zi principesa de Bavaria a părăsit țara. Călătoria a fost incognito.

— **Adunare generală.** Societatea pentru fond de teatru român își va ține adunarea generală în Alba-Iulia, la 7/20 Septembrie.

— **Regina României nu merge la Borsec.** Din București se anunță, că Regina României nu va mai merge la băile din Borsec.

— **Fapte înățătoare.** 32 de teologi ai seminarului din Sibiu ca teologi de cursul I. s'au fost învoit că până la ieșirea lor din teologie fiecare să plătească câte 20, iar cei mai săraci câte 10 bani pe săptămână pentru gimnaziul din Brad. Bani astfel adunați i-au depus la bancă și acum după terminarea cursurilor teologice ei au dăruit o sumă de 614 cor. 72 fil. gimnaziului din Brad.

— Tot astfel au făcut și studenții din cl. VIII. a gimnaziului rom. din Brașov, cari au adunat între ei suma de 640 cor. și au trimis-o tot gimnaziului din Brad. Baremi generațiile noastre viitoare de-ar fi mai conștii de îndatoririle lor.

— **Nou medic român.** Aflăm cu plăcere că d. Dr. *Pompiliu Nistor* a fost ales cu aclamațiune medic în frunțașă comună Zernești în comitatul Făgărașului.

— **Sfințirea bisericii din Ciucea.** Luni, în ziua sftului profet Ilie, s'a săvârșit actul sfințirii bisericii românești din Ciucea, din partea însuș arhiepiscopului și mitropolitului d. n. Blaj, Dr. Victor Mihali de Apșa, asistat de preoți și demnitari bisericești.

De față a fost lume foarte multă. Din comunele învecinate a venit popor în număr deosebit de mare, iar intelectualii au fost nu numai din locurile apropiate, ci și din depărtări însemnate, de prin Bihor, Sălaj, Dobâca, Sătmar etc.

I. P. S. Sa mitropolitul Mihali deși a fost invitat într'o vilă domnească din localitate, unde i-s'a pus la dispoziție 4 odăi, a preferat să fie învartirat în casa preotului său.

I. P. S. Sa mitropolitul Mihali, însoțit de canonicii Dr. Augustin Bunea și Alexandru Uilăcan, Micu, a sosit în Ciucea deja de Duminecă. La gară a fost așteptat de mulțime mare de popor, în frunte cu preoții și intelectualii din comună și împrejurime.

La orele 7 s'a dat cea dintâi salvă de pușoare, când apoi au început a se trage clopotele. Exc. Sa a sosit la biserică înainte de 8 ore, când s'a început apoi sf. liturgie. Biserica era ticsită de lume, iar curtea cea mare a ei strălucia de podoabele portului țărănesc și de toaletele damelor. Se vedeau multe tipuri frumoase de țărani și țărance.

A doua zi a săvârșit actul sfințirii, asistat de: Dr. Aug. Bunea, A. Uilăcan, canonici (Blaj), Ioan Pop, prot. (Morlaca), Dr. E. Dăianu, prot. (Cluj), Ioan Bodocan, preot în Ghelar (Bănat), și preotul local *Truția*, cu concursul diaconilor I. Brut Micu, asesor consist. în Blaj și Gheorghe Meseșianu, preot în Molosig și cu asistența clericilor Victor Pop, Nic. Costea și Sim. Pop.

În decursul serviciului divin a rostit o predică pătrunzătoare, care a impresionat întreg publicul.

Biserica nu e zidită din fundament, ci a fost numai renovată temeinic. E spațioasă și corăspunzătoare pentru cele vr'o 1.500 suflete de credincioși români din Ciucea. Interiorul bisericii e cât se poate de simpatic, luminos, iar pictura armonioasă.

După serviciul divin I. P. S. Sa a primit deputațiunile.

Întâia deputațiune a fost senatul bisericesc local, condus de preotul A. Truția, a urmat apoi antistia comunală, condusă de notarul Koronka. Dieceza Orășii a fost reprezentată prin d-nii Florian Stan, canonic, Dr. Dem. Kiss, avocat și doi preoți.

Cea mai impozantă deputațiune a fost a sălăjenilor, condusă de d. vicar Barbuloviciu, numărând aproape 200 persoane: doamne (peste 20), preoți, intelectuali mireni și țărani.

I. P. S. Sa a răspuns deputației din Sălaj adânc impresionat, bucurându-se, că dieceza Gherlei e atât de bine reprezentată și sulevând răul cel mare al lipsei de unitate în cugete și simțiri în aceste timpuri grele.

A cincia deputațiune au fost reprezentanții tractului protopopesc al Morlacei (de acesta se ține parochia Ciucea), condusă de d. prof. Ioan Pop. Inteligența mireană a fost condusă de d. avocat Dr. A. Frâncu din Cluj. Ultima deputațiune a fost a credincioșilor reformați.

După aceea a urmat banchetul la care au luat parte peste 200 persoane. S'au ținut următoarele toaste:

1. Esc. Sa mitropolitul, care la sosire a fost aclamat cu multă însuflețire, a toastat pentru papa Piu X., și în ungurește (Foarte rău N. Red.) pentru M. Sa regele. În cursul acestui toast s'a strigat din mulțime: *S'auzim românește*, iar la fine cei mai mulți l-au aclamat pe M. Sa românește, nu ungurește.

2. Rev. d. vicar al Silvaniei, A. Barbuloviciu a toastat pentru mitropolitul.

3. Un avântat toast a ținut d. Ioan Pop, pentru canonicul și noul membru al Academiei române, Dr. Aug. Bunea.

Dr. Aug. Bunea, vorbește cu mult avânt despre poporul nostru în trecut și în viitor, arătând, că nota pesimistă a noastră față cu trecutul și viitorul neamului românesc, nu e motivată. Amintește cu mult optimism, pe baza argumentelor istorice, *trecutul de mândrie și viitorul strălucit* al poporului nostru și închină pentru reprezentanții celor două dieceze de Gherla și Orade.

Notăm că la serbări au asistat și câțiva plăeui oaspeți din Bucovina d-nii Dr. Isopescul, docent privat la facultatea teologică din Cernăuș și I. E. Torouțu-Olteanu (Solcea), iar din București d. N. C. Popescu—Prahova.

— **Vizita regelui Carol la Viena.**

Ziarul »Der Tag« află din Viena, că vizita regelui Carol la împăratul Francisc Iosif va avea loc între 3 și 5 Septembrie a. c.

— **Adunarea învățătorilor români să-ageni** ținută Luni, în 2 August la Băsești a fost — scrie »Gazeta de Duminecă« — bine cercetată și condusă de d. vicepreședinte N. Pop, a decurs în deplină ordine. Dintre bărbații noștri conducători a fost de față d. Gheorghe Pop de Băsești și A. Cosma. Corul din Băsești condus de d. I. Chiră, a desfășurat publicul atât la biserică cât și la banchet.

— **Blériot la Budapesta.** Abia a sosit știrea despre izbânda aviatorului francez și lumea doritoare de senzații l-a și luat cu asalt, invitându-l în toate părțile, și cerându-i informații asupra călătoriei peste canal. Un impresar inventios Charles Müller din Budapesta s'a gândit să pregătească o surprinsă pentru cel din Ungaria și a propus lui Blériot, un angajament pentru ținerea unei conferințe despre monoplanul său în Budapesta. Secretarul Anzani a și răspuns impresariului că primesc angajamentul, dar nu sunt disponibili decât pe sfârșitul toamnei. Conferința a fost fixată pentru 7 Noembrie și se va ține în sala cea mare a redutei. E pentru a doua oră că Blériot vorbește în public despre monoplanul său, cea dintâi conferință a ținut o la Paris.

— **Tifosul în Iași.** D. Dr. Imervol, medicul primar al orașului Iași a declarat că febra tifoidă nu poate merge spre scădere, decât după trecerea lunilor Iulie, August și Septembrie, adecă după încetarea căldurilor atât de ridicate.

În prezent sunt în întreg orașul 200 cazuri de febră tifoidă.

— **Greva generală din Svedia.** Telegrammele anunță, că greva generală din Svedia, în loc să înceteze, ia zi de zi proporții tot mai mari, cauzând pagube enorme statului. Ieri tabăra greviștilor a crescut și prin atașarea tipografilor, astfel, că ieri n'a apărut nici un ziar în Svedia. Mișcarea grevistă a pătruns și în armată. În mai multe cazărmi au avut loc manifestații socialiste. Se împart prelutindeni proclamații de următorul text: »Soldați! Nu trageți asupra fraților voștri, chiar și dacă vi s'ar comanda!« Scumpetea crește enorm în toată țara. Comitetul mișcării

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 11 August n. 1909.

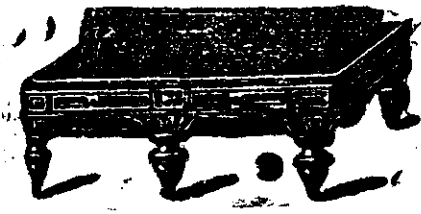
Știre personală. D. P. Cosma, directorul executiv al institutului »Albina«, a plecat în concediu pe 4 săptămâni la băile dela Tekirghiol (Constanța).

— **Ploaia.** După o secetă îndelungată care amenința întreaga recoltă de toamnă, de două zile încoaci, au căzut ploi abundente, cauzând mult bine sămănăturilor de porumb și izlaurilor și bucurie locuitorilor.

Dosa Farkas

fabricant de biliard

Kolozsvár, Vesselényi Miklos-u. 7.

Depozit de biliard gata Pregătesc mese de biliard și le reparaz a-

tât în oraș, cât și în provincie, imediat. Țin în depozit **bastoane de biliard (daco), chiulele de biliard de bansolin și fildeş (os de elefant), apoi: cretă, piele de billard, și orice alte lucruri trebuincioase.** Primesc tot felul de lucrări de instalare pentru cafenele, cofetării și locuințe.

AVIZ!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că cu 1 Aug. c. n. mi-am început **praxa de avocat în asociere cu cancelaria avocatului Dr. Enea Draia în Târgul-Murășului (Maros-Vásárhely).**

Cu deosebită stimă:

Dr. Bucur Băra,
advocat.

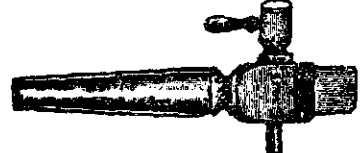
O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboseală, dar administrației ziarului nostru poate fi de mare folos.

Ziarul nostru roagă pe onorat public că la cererea prețurilor curente sau la ori ce cerere sau cumpărare să se provace că adresa firmei a sosit-o în Tribuna.

Prima fabrică de slăvini din Ardeal.

Mozes András

Brașov, (Brassó) Hosszu-utca 32.

Recomandă **neguțătorilor de fier, vin și șpirț, precum și fabricelor de oțet slăvinele sale pentru vase, pregătite din lemn de prun și arțar cu prețuri moderate.** — Catalog de prețuri la cerere cu provocare la z'arul acesta trimit gratuit.

Pământurile Andaházi de pe pusta Kutas se află de vânzare începând dela 2 jughere în sus.

Deslușiri mai detaliate dă:

Herzog Sándor, Arad

str. Weitzer János nr. 15.

Crema de lapte

ie: t ușor alcalic, și în urma acestei ri excelente întrece stricăcioasele defață unsurose, nu este unsoasă, nu pătează și depărtează tot felul de necurătenii de pe față. — Pielea feței, mâinile în câteva zile le face catifelate, albe ca neaua și se poate folosi cricând ziua. Prețul unei tegle mici 50 fil., una mare 1 cor. Săpnu de cremă de viorele prețul 70 fileri.

Se află de vânzare la **Berta Kálmán, farmacist în Maria-Radna, la farmacia „Răscumpărătorul“.** Tot felul de leacuri din țară și str. se vând cu prețuri moderate.

Nou atelier de fotografiat în Cluj,

Kolozsvár, Mátyás Király-tér 25.

Lângă apotheca lui Hintz.

Am onoare a aduce la plă uta cunoștința on. public, că mi-am deschis **nou atelier de fotografiat** în piața Mátyás Király 26 și e aranjat după raserințele timpului modera, provăzut cu cele mai noi maș nării, s'ă la dispoziția on. public. — În atelier se pregătesc fotografii protaibin, lucii și matt, — chipuri de platin, aquarel, pigment și argint brom. — Recomand în deosebi specialele mele fotografii de copii, pentru cari la expoziția regnicolară am fos d'stins cu medalia de aur. — De altcum pregătesc și tablouri, grupe e'c. În execuțiile cele mai noi și moderne.

Atelierul e deschis și în dumineci și sârbăteri.

Cu deoseb tă stimă:

Csizhegyi Sándor, fotograf.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

BANI

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4¹/₄, 4¹/₂, 4³/₄ și 5⁰/₀, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de interese corăspunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipes spesele de intabulare, convertex datoriile de interese mari.

Resolvare grabnică, serviciu prompt.

SZÜCS F. VILMOS

Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritorul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului Bichis, Gyula, Ciaba.

ARAD, Karolina-utca 8. (Casa proprie.)

(Lângă filiala Poștei.)

Primesc pe lângă onorar acuisitori de afaceri abili și demni de încredere.

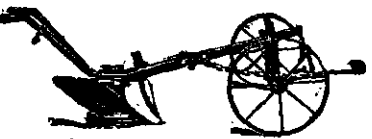
Fântâni.

Pompe. Traverse.

Impletituri de sîrmă pentru garduri și sîrmă pentru acoperiș, sape, lopeți, coase și seceri. Puști și revolvere, alice și patroane.

Pluguri de fier, tăletoare și mașini de sfărmat cucuruz. Măși și cumpene.

JOH. TEDESCHI SÖHNE, Temesvár

Vorstadt Fabrik, Hauptgasse 17.

Telefon Nr. 71.

Banca Națională a României.

Bilanțul general.

Incheiat la 30 Iunie 1909.

ACTIV.

Cassa	Aur	87,055,496.12							
	Argint	1,264,482.06							
	Trate aur	34,393,560.95	122713539.13	149800819.13					
	Monedă metalică		27087280	3828236.55					
	Bilete de bancă								
	Efecte predate casei spre încasare		29212219.17						
	Portofoliul român și străin Centrala		2272903.05	51985122.22					
	« Sucursale și Agenții			11999924					
	Efecte publice			15093086.81					
	« fond de rezervă			3151121.58					
	« « amortiz. imobil. mobilier și mașini			168637.61					
	Cupoane								
	Imprumuturi pe efecte publice { Centrală		5602200						
	Imprumuturi pe efecte publice { Sucursale și agenții		7078050	12680250					
	Imprumuturi pe efecte publice în Ct. Ct. Centrala, Sucursale și Agenții			17647356.19					
	Imobile			5975488.17					
	Mobilier și mașini de imprimerie			704968.03					
	Dobânzi datorate la împrumuturi pe efecte publice			329562.75					
	Depozite libere			106316815					
	Diverseși { Compt curent		91533469.64						
	« « de valori		10514455.05	102047924.69					
				481729312.73					

PASIV.

Capital	12000000		
Fond de rezervă	26727618.79		
« amortiz. imobil. mobilier și mașini	3992572.06		
Bilete emise de bancă	272840990		
Bonuri de casă	1697768		
Reescomptul semestrului viitor	336837.41		
Depozite de retras	106316815		
Compturi curente	55579062.93		
Profit și pierdere	2237648.54		
			481729312.73

Profit și pierdere.

Incheiat la 30 Iunie 1909.

DEBIT.

Salariile personalului de administrație	589526.70				
« « de imprimerie	41181				
Cheltuieli de administr., Impozite Centrala	423763.54				
Către Stat și dif. taxe și idem. Sucur. și Ag. 100.810					
Cheltuieli de imprimerie	2690.20				
Fondul amortizării imobilelor	45000				
« « mobilierului și mașini de impr.	12000				
Luminat și încălzit	30225.70				
Drepturi de prezență	22510				
Material pentru fabricarea biletelor (usat)	14090.91				
« « imprimerie	7657.03				
Sold (Beneficiu net)					
				1188654.08	
				2237648.54	
				3426293.62	

CREDIT.

Dobânzi și beneficii diverse					101215
Trate și remise și diverse operațiuni cu străinătatea	2470933.39				
Venitul efectelor publice	665626.23				
	288721.75				3425281.47
					3426293.62